

EHDOTUS OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN ASETUKSEKSI AMMATILLISEN KOULUTUKSEN TUTKINTORAKENTEESTA

1 Asian tausta ja asetusehdotuksen pääasiallinen sisältö

Toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformi on yksi pääministeri Juha Sipilän hallituksen hallitusohjelman osaaminen ja koulutus -painopisteen kuudesta kärkihankkeesta. Hallitusohjelman mukaan ammatillisen koulutuksen reformissa vahvistetaan ammatillisen koulutuksen yhteiskunnallista merkitystä sekä uudistetaan koulutuksen rahoitusta ja rakenteita jatko-opintokelpoisuus säilyttäen. Hallitusohjelman mukaan ammatillista koulutusta uudistetaan vastaamaan tulevaisuuden osaamistarpeita uudistamalla ammatillisen koulutuksen kokonaisuutta koskeva toimintalainsäädäntö. Hallitusohjelman mukaan tehdään ammatillisen koulutuksen tutkintouudistus sekä kevennetään tutkintojärjestelmään liittyvää sääntelyä ja hallintoa tutkintoja laaja-alaisesti ja erillisten tutkintojen määrää vähentämällä sekä siirtymällä yhteen tapaan osoittaa osaaminen ja toteuttaa osaamisen arviointi.

Ammatillisesta koulutuksesta annettu laki (531/2017) on vahvistettu 11 päivänä elokuuta 2017. Laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2018. Uudella ammatillisesta koulutuksesta annetulla lailla kumotaan ammatillisesta peruskoulutuksesta annettu laki (630/1998) ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettu laki (631/1998).

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaan ammatillisina tutkintoina voidaan nykytilaa vastaavasti suorittaa ammatillisia perustutkintoja, ammattitutkintoja ja erikoisammattitutkintoja. Kaikki ammatilliset tutkinnot ovat osaamisperusteisia, ja tutkintojen suorittamisessa siirrytään yhteen suorittamistapaan. Tutkintotyyppien määritelmät säilyvät nykyisellään. Tutkintorakenteeseen kuuluvista ammatillisista perustutkinnoista, ammattitutkinnoista ja erikoisammattitutkinnoista säädetään nykytilaa vastaavasti opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteesta.

Ammatillisen koulutuksen uudistukseen liittyen ehdotetaan annettavaksi uusi opetus- ja kulttuuriministeriön asetus ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteesta (jäljempänä myös *tutkintorakenneasetus*). Ammatillisen koulutuksen uudistamista koskevan hallituksen esityksen (39/2017 vp) mukaisesti ammatillisten tutkintojen sijoittamisesta koulutusaloille tutkintorakenneasetuksessa luovuttaisiin, mutta koulutusaloittain voitaisiin käyttää kuitenkin edelleen tilastollisena luokitteluna tarvittaessa. Lisäksi ammatillisten perustutkintojen osaamisalojen säätämistä tutkintorakenneasetuksessa pääsääntöisesti luovuttaisiin, ja osaamisaloista määrättäisiin tutkinnon perusteissa kuten ammatti- ja erikoisammattitutkintojen osaamisaloista jo nykyisin. Muutokset mahdollistaisivat nykyistä nopeamman ja joustavamman reagoinnin työelämän muuttuviin osaamistarpeisiin. Nykytilasta poiketen asetuksessa säädettäisiin jatkossa ammattitutkintojen ja erikoisammattitutkintojen laajuudesta osaamisasteina.

Asetusehdotuksen liite ammatillisista tutkinnoista vastaisi tutkintojen osalta pääosin voimassa olevan tutkintorakenneasetuksen (835/2014) liitettä, jota muutettiin viimeksi 8 päivänä helmikuuta 2017 annetulla opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella (137/2017). Asetusta muutettiin tuolloin opetus- ja kulttuuriministeriön 15.4.2015 asettaman työelämän ohjausryhmän ehdotuksen pohjalta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti työelämän ohjausryhmän ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteen uudistamiseksi. Ohjausryhmän tehtävänä oli muun muassa laatia yleiset puitteet ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteen ja ammatillisten tutkintojen kehittämiseksi erityisesti ammatti- ja erikoisammattitutkinnon osalta. Ohjausryhmä luovutti väliraporttinsa 9.8.2016 (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016:23). Samalla ohjausryhmä antoi ehdotuksensa uudeksi ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteeksi.

Ehdotuksessaan ohjausryhmä kokosi erityisesti ammatti- ja erikoisammattitutkintoja aiempaa laajemmiksi kokonaisuuksiksi, jotka tarjoavat tutkinnon suorittajalle paremmat mahdollisuudet joustavasti suunnata osaamisensa kehittämistä suhteessa muuttuvan työelämän vaatimuksiin sekä osaamisen kasvattamiseen omaan työhönsä ja urasuunnitelmiinsa soveltuvilla kokonaisuuksilla. Aiemmin ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteessa oli yhteensä 52 ammatillista perustutkintoa, 177 ammattitutkintoa ja 122 erikoisammattitutkintoa eli yhteensä 351 ammatillista tutkintoa. Työelämän ohjausryhmän ehdotuksen mukaisesti tutkintojen määrä tutkintorakenteessa vähenee, mutta tutkintorakenteessa ollut ja työelämässä tarvittava osaaminen säilyy edelleen tutkinnoissa. Helmikuussa 2017 muutettua asetusta vastaavasti kaikki ehdotetun asetuksen uudistuvat ja uudet tutkinnot on otettu käyttöön kokonaisuudessaan 1.1.2019 mennessä. Ehdotetun asetuksen mukaisesti vuoden 2019 alusta lukien ammatillisia perustutkintoja olisi 43, ammattitutkintoja 65 ja erikoisammattitutkintoja 56 eli yhteensä 164 ammatillista tutkintoa.

2 Asetuksenantovaltuus

Asetuksenantotoimivalta perustuu ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 6 §:n 1 ja 3 momenttiin sekä 10 §:n 2 ja 3 momenttiin.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 6 §:n 1 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella säädetään, mitkä ammatilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot ja erikoisammattitutkinnot kuuluvat ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteeseen. Mainitun säännöksen mukaan poiketen siitä, mitä lain 15 §:n 2 momentin 2 kohdassa säädetään, opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella voidaan lisäksi säätää tiettyyn tutkintoon sisältyvästä osaamisalasta, jos kyseisen osaamisalan järjestämiskustannukset poikkeavat tutkinnon yleisistä järjestämiskustannuksista.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 6 §:n 3 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella voidaan säätää tutkintojen osaamisalojen ja tutkintonimikkeiden määrittämisessä käytettävistä periaatteista.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 10 §:n 2 momentin mukaan ammatillisten perustutkintojen laajuus on 180 osaamispistettä. Säännöksen mukaan opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella voidaan säätää ammatillisen perustutkinnon, tai poiketen siitä, mitä lain 15 §:n 2 momentin 2 kohdassa säädetään, osaamisalan laajuudeksi yli 180 osaamispistettä, jos ammatialaa koskeva sääntely sitä edellyttää.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 10 §:n 3 momentin mukaan ammattitutkintojen laajuus on 120, 150 tai 180 osaamispistettä. Erikoisammattitutkintojen laajuus on 160, 180 tai 210 osaamispistettä. Säännöksen mukaan opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella säädetään ammatti- ja erikoisammattitutkintojen laajuudesta osaamispisteinä.

3 Nykytila

Voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 4 a §:n 2 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella säädetään ammatillisista perustutkinnoista ja niihin sisältyvistä osaamisaloista sekä tutkintojen sijoittumisesta koulutusaloittain. Säännöksen mukaan ministeriön asetuksella voidaan säätää tutkintonimikkeiden määrittämisessä käytettävistä periaatteista. Pykälän 3 momentin mukaan Opetushallitus valmistelee 2 momentissa tarkoitettua tutkintorakenteen muuttamista koskevia esityksiä.

Voimassa olevan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 12 b §:n 2 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella säädetään ammatillisista perustutkinnoista ja niiden osaamisaloista, ammattitutkinnoista ja erikoisammattitutkinnoista sekä tutkintojen sijoittumisesta koulutusaloittain. Säännöksen mukaan ministeriön asetuksella voidaan säätää tutkintojen osaamisalojen ja tutkintonimikkeiden määrittämisessä käytettävistä periaatteista.

Ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteesta säädetään ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteesta annetulla opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella. Voimassa olevan asetuksen 1 §:n mukaan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain mukaisia ammatillisia perustutkintoja ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaisia ammatillisia perustutkintoja, ammattitutkintoja ja erikoisammattitutkintoja ovat mainitun asetuksen liitteessä säädetyt tutkinnot. Säännöksen mukaan tutkinnot sijoittuvat koulutusaloille liitteen mukaisesti. Lisäksi ammatilliset perustutkinnot sisältävät liitteen mukaisia osaamisaloja. Asetuksen 1 §:n 2 momentin mukaan ammatilliset perustutkinnot voidaan suorittaa sekä ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuna ammatillisena peruskoulutuksena että ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuna näyttötutkintona.

Voimassa olevan tutkintorakenneasetuksen 2 §:n mukaan ammatillisiin perustutkintoihin, ammattitutkintoihin ja erikoisammattitutkintoihin voi sisältyä kaksi tai useampia osaamisaloja, jos se on työelämän tai tutkinnon muodostumisen selkeyden kannalta tarpeellista. Asetuksen 3 §:n mukaan ammatillisilla perustutkinnoilla on tutkintonimike tai tutkintonimikkeitä. Tutkintonimike voi olla tutkintokohtainen tai osaamisalakohtainen. Säännöksen mukaan yhdellä tutkinnolla tai osaamisalalla voi olla useita tutkintonimikkeitä.

4 Pykäläkohtaiset perustelut

1 § *Ammatilliset tutkinnot*

Ehdotetun pykälän mukaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaisia ammatillisia perustutkintoja, ammattitutkintoja ja erikoisammattitutkintoja ovat asetuksen liitteessä säädetyt tutkinnot. Voimassa olevan tutkintorakenneasetuksen 1 §:n viittaukset kumottuihin ammatillisesta peruskoulutuksesta annettuun lakiin ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettuun lakiin muutettaisiin vastaamaan uutta ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia. Jatkossa ammatillisesta koulutuksesta säädetään yhdessä laissa nykyisen kahden sijaan. Säännöksessä ei olisi myöskään enää voimassa olevaa tutkintorakenneasetuksen 1 §:n 2 momenttia vastaavaa säännöstä tutkintojen sijoittumisesta koulutusaloille eikä ammatillisten perustutkintojen sisältämistä osaamisloista.

Ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia koskevan hallituksen esityksen mukaisesti ammatillisten tutkintojen sijoittamisesta koulutusaloille tutkintorakenneasetuksessa luovuttaisiin, mutta koulutusala- ja luokittelua voitaisiin käyttää kuitenkin edelleen tilastollisena luokitteluna tarvittaessa. Myös ammatillisten perustutkintojen osaamisalojen säätämisestä tutkintorakenneasetuksessa pääsääntöisesti luovuttaisiin, ja osaamisaloista määrättäisiin tutkinnon perusteissa kuten ammatti- ja erikoisammattitutkintojen osaamisaloista jo nykyisin. Muutokset mahdollistaisivat nykyistä nopeamman ja joustavamman reagoinnin työelämän muuttuviin osaamistarpeisiin.

Työ- ja elinkeinoelämän uudet osaamistarpeet syntyvät usein nykyisten toimi- ja koulutusalojen rajapinnoille. Näihin uusiin osaamistarpeisiin vastaavat tutkinnot sisältävät ammattitaitovaatimuksia useammalta kuin yhdeltä koulutusosalta, joten niitä on vaikea luontevasti sijoittaa jollekin tietylle alalle. Koulutusaloista luopuminen sujuvoittaisi ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteen kehittämistä, kun tutkintojen ammattitaitovaatimukset pystyttäisiin määrittelemään puhtaasti työelämän tarpeista käsin, eikä niiden määrittelyä ohjaisi tutkinnon sijoittuminen tietylle koulutusosalalle. Tutkintojen luokittelussa voitaisiin kuitenkin edelleen käyttää erilaisia tilastollisiin tai muihin tarpeisiin perustuvia luokitteluja, kuten ISCED-luokittelua.

2 § Osaamisalojen määrittämisessä käytettävät periaatteet

Pykälässä säädettäisiin ammatillisten tutkintojen osaamisalojen määrittämisessä käytettävistä periaatteista. Pykälän 1 momentin mukaan ammatillisiin perustutkintoihin, ammattitutkintoihin ja erikoisammattitutkintoihin voisi sisältyä kaksi tai useampia osaamisaloja, jos se on työelämän tai tutkinnon muodostumisen selkeyden kannalta tarpeellista. Säännös vastaisi voimassa olevan tutkintorakenneasetuksen 2 §:ää. Mikäli tutkintoon sisältyy osaamisaloja, tulee niitä olla aina vähintään kaksi, koska pelkästään yksi tutkinnon osaamisala ei anna lisäinformaatiota tutkinnon suuntautumisesta. Nykytilaa vastaavasti osaamisalat nimettäisiin alan tai toiminnon mukaan, ja poikkeuksellisesti myös tekijän mukaan, jos tutkinto tai osaamisala ei sisällä tutkintonimikettä tai jos se voitaisiin katsoa muutoin tarkoituksenmukaiseksi.

Poikkeuksena siitä, mitä ammatillisista perustutkinnoista ehdotetaan säädettäväksi 1 momentissa, pykälän 2 momentissa säädettäisiin niistä ammatillisista perustutkinnoista, joiden kuitenkin tulisi sisältää vähintään ehdotetussa säännöksessä mainitut osaamisalat. Ehdotetun 2 momentin mukaan elintarvikealan perustutkintoon tulisi sisältyä meijerialan osaamisala, logistiikan perustutkintoon kuljetuspalvelujen osaamisala, metsäalan perustutkintoon metsäkoneenkuljetuksen osaamisala ja rakennusalan perustutkintoon maanrakennuskoneenkuljettajan osaamisala. Säännöksessä mainittuihin tutkintoihin sisältyvistä osaamisaloista säättäminen on tarpeen, koska kyseisten osaamisalojen järjestämiskustannukset poikkeavat merkittävästi tutkinnon yleisistä järjestämiskustannuksista. Ammatillisen koulutuksen uudessa rahoitusjärjestelmässä rahoituksen painokertoimet määräytyvät pääsäännön mukaisesti tutkintorakenteeseen kuuluvien eri tutkintojen järjestämiskustannusten perusteella siten, että tutkinnot jaetaan viiteen eri kustannusryhmään. Vaikka perustutkintojen osaamisaloista ei muutoin enää säädettäisi tutkintorakenneasetuksessa, tulisi 2 momentissa tarkoitettuihin tutkintoihin sisällyttää säännöksessä mainitut osaamisalat, joiden järjestämiskustannukset poikkeavat merkittävästi tutkinnon yleisistä järjestämiskustannuksista. Näiden osaamisalojen rahoituksen painokerroin voitaisiin siten määrittellä ammatillisen koulutuksen rahoituksen laskentaperusteista annetussa opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksessa tutkinnon kustannusryhmästä poikkeavasti. Opetushallitus päättää muilta osin 2 momentissa tarkoitettujen tutkintojen osaamisaloista tutkinnon perusteissa.

3 § Tutkintonimikkeiden määrittämisessä käytettävät periaatteet

Pykälässä säädettäisiin tutkintonimikkeistä ja niiden määrittämisessä käytettävistä periaatteista. Ehdotetun 1 momentin mukaan ammatillisilla perustutkinnoilla olisi tutkintonimike tai tutkintonimikkeitä. Säännöksen mukaan ammattitutkinnoilla ja erikoisammattitutkinnoilla voisi olla tutkintonimike tai tutkintonimikkeitä. Säännös vastaisi voimassa olevan tutkintorakenneasetuksen 3 §:n 1 momenttia. Nykytilaa vastaavasti ammattitutkinnolla ja erikoisammattitutkinnolla olisi tutkintonimike tai tutkintonimikkeitä silloin, kun se olisi tarkoituksenmukaista ja tutkintonimikkeet antaisivat lisätietoa tutkinnon sisällöstä työelämälle tai tutkintoa suoritavalle.

Ehdotetun 2 momentin mukaan tutkintonimike voisi olla tutkintokohtainen tai osaamisalakohmainen. Lisäksi 2 momentin mukaan yhdellä tutkinnolla tai osaamisalalla voisi olla useita tutkintonimikkeitä. Säännös vastaisi voimassa olevan tutkintorakenneasetuksen 3 §:n 2 momenttia. Jatkossakin tutkintonimike voisi olla joko tutkinto- tai osaamisalakohmainen ja yhdellä tutkinnolla tai osaamisalalla voisi olla useita tutkintonimikkeitä opiskelijan opintojen suuntautumisen mukaan. Tutkintonimikkeet nimettäisiin nykytilaa vastaavasti tekijän mukaan.

4 § Ammatti- ja erikoisammattitutkintojen laajuus osaamispisteinä

Asetuksen 4 §:ssä säädettäisiin ammatti- ja erikoisammattitutkintojen laajuudesta osaamispisteinä. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 10 §:n 3 momentin mukaan ammattitutkintojen laajuus on 120, 150 tai 180 osaamispistettä. Erikoisammattitutkintojen laajuus on 160, 180 tai 210 osaamispistettä. Säännöksen mukaan opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella säädetään ammatti- ja erikoisammattitutkintojen laajuudesta osaamispisteinä. Laissa säädetty ammattitutkinnon 120, 150 tai 180 osaamispisteen laajuus tarkoittaa vähimmäislaajuutta, jolla ammattitutkinto tulisi tutkinnon muodostumisen mukaisesti suoritetuksi. Samoin laissa säädetty erikoisammattitutkinnon 160, 180 tai 210 osaamispisteen laajuus tarkoittaa vähimmäislaajuutta, jolla erikoisammattitutkinto tulisi tutkinnon muodostumisen mukaisesti suoritetuksi.

Ehdotetun säännöksen mukaan kunkin ehdotetussa 1 §:ssä tarkoitetun ammattitutkinnon ja erikoisammattitutkinnon laajuus osaamispisteinä määriteltäisiin asetuksen liitteessä. Kunkin ammattitutkinnon ja erikoisammattitutkinnon osaamispisteiden määrä perustuu Opetushallituksen esitykseen. Uusien ja uudistuvien tutkintojen osaamispisteet on määritelty Opetushallituksessa yhdessä työelämän kanssa osana tutkinnon perusteiden valmistelua ja tutkintojen laajuudet perustuvat selvitykseen eri ammattitutkintojen ja erikoisammattitutkintojen tuottamaan osaamisen tasosta. Eri ammatti- ja erikoisammattitutkintojen laajuuksia arvioidaan yhteistyössä Opetushallituksen ja työelämän kanssa osana tutkintorakenteen muuttamista koskevien esitysten ja tutkinnon perusteiden valmistelua. Ammatti- ja erikoisammattitutkintoihin on tarkoitus lisätä osaamispisteet sitä mukaa, kun tutkinnot uudistuvat ja uudet tutkinnon perusteet tulevat voimaan. Tutkintorakenteesta poistuville tutkinnoille ei määriteltäisi osaamispisteitä.

Asetuksen liitteestä ilmenevällä tavalla uusien ja tutkintorakenteessa säilyvien ammattitutkintojen laajuus olisi pääosin 150 osaamispistettä ja uusien ja tutkintorakenteessa säilyvien erikoisammattitutkintojen laajuus olisi pääosin 180 osaamispistettä. Opetushallituksen 25.9.2017 päivätyn esityksen mukaisesti elintarvikejalostuksen ammattitutkinnon, elintarviketeollisuuden ammattitutkinnon, opastuspalvelujen ammattitutkinnon ja ravintolan asiakaspalvelun ammattitutkinnon laajuus olisi kuitenkin 120 osaamispistettä ja erityisruokavaliopalvelujen erikoisammattitutkinto olisi kuitenkin 160 osaamispistettä. Näiden mainittujen tutkintojen, joiden laajuus poikkeaa muista kyseisen tutkintotyypin osaamispistemäärästä, tuottama osaaminen on Opetushallituksen esityksen mukaan kapeampaa kuin kyseisen tutkintotyypin muissa tutkinnoissa. Tämän vuoksi niiden laajuus myös osaamispisteinä olisi alempi kuin muilla saman tutkintotyypin tutkinnoilla.

Opetushallituksen esityksen mukaan elintarvikealan tutkintojen perustetyöryhmä on esittänyt Opetushallitukselle, että 1.8.2018 voimaan tulevan elintarvikejalostuksen ammattitutkinnon sekä elintarviketeollisuuden ammattitutkinnon laajuus olisi 120 osaamispistettä. Asiaa on käsitelty useaan otteeseen perustetyöryhmän kokouksissa ja kolmikantaisissa keskustelutilaisuuksissa. Kaikki kolmikannan tahot ovat kannattaneet mainittujen tutkintojen ehdotettua laajuutta. Opetushallituksen esityksen mukaan elintarvikejalostuksen ammattitutkinnon ja elintarviketeollisuuden ammattitutkinnon suorittaneiden henkilöiden työnkuvat ovat kapea-alaisia, koska henkilö osallistuu vain yhden tai kahden prosessin työvaiheeseen tai yhden tuotteen valmistamiseen. Elintarviketeollisuuden hygieniasäännökset estävät sen, että työntekijä osallistuisi useampaan vaiheeseen. Elintarvikejalostuksessa on mahdollistettava se, että pienimuo-

toista elintarvikkeiden jalostusta suorittava henkilö tai yrittäjä valmistaa vain yhtä tuotetta yrityksessään.

Opetushallituksen esityksen mukaan opastuspalvelujen ammattitutkinnon perustetyöryhmä on esittänyt Opetushallitukselle, että 1.1.2019 voimaan tulevan opastuspalvelujen ammattitutkinnon laajuus olisi 120 osaamispistettä. Asiaa on käsitelty perustetyöryhmän kokouksessa 14.8.2017. Opetushallituksen esityksen mukaan tutkinto tuottaa erittäin syvällistä, mutta toisaalta kapeahkoa erityisosaamista aikaisemman vankan työkokemuksen päälle. Muutamien tutkinnon osien työprosessit ovat joiltain osin samankaltaisia ja erikoistuminen syntyy tietyistä teemallisesta opastuksesta, erikoistuneesta opastuksesta tai esimerkiksi alueellisesta (paikallisuus, kotimaa, ulkomaat) opastuksesta. Valinnaiset tutkinnon osat ovat kuitenkin työelämän näkökulmasta haastavia. Tutkintoon hakeutuvilla on usein alan työkokemusta jo usean vuoden ajalta, joten tutkinnon vaatima erikoistunut osaaminen voitaisiin hankkia ja osoittaa 120 osaamispisteen laajuudessa, jolloin tutkinto muodostuu noin 3–4 tutkinnon osasta. Tutkinnon osissa vaadittava osaaminen vastaa työelämän prosesseja.

Opetushallituksen esityksen mukaan ravintolan asiakaspalvelun ammattitutkinnon perustetyöryhmä on esittänyt Opetushallitukselle, että 1.1.2019 voimaan tulevan ravintolan asiakaspalvelun ammattitutkinnon laajuus olisi 120 osaamispistettä. Asiaa on käsitelty perustetyöryhmän kokouksessa 31.8.2017. Opetushallituksen esityksen mukaan tutkinnossa vaadittava osaaminen voitaisiin työelämän vaatimusten näkökulmasta saavuttaa 120 osaamispisteen laajuudessa. Tutkinnon pakollisessa tutkinnon osassa saavutetaan ravintolan asiakaspalvelun perusosaaminen ja osaamisalojen pakollisilla ja tutkinnon valinnaisilla tutkinnon osilla saavutetaan työelämässä tarvittava erikoistuneempi osaaminen. Tutkinnon suorittaminen ja osaamisen erikoistuminen on mahdollista saavuttaa 2–3 erilaisessa työelämän toimintaympäristössä. Perustetyöryhmän näkökulmasta 120 osaamispisteen laajuinen tutkinto edistäisi paremmin myös työllistymistä ja nopeampaa työelämään siirtymistä.

Opetushallituksen esityksen mukaan ruokapalvelun ammattitutkinnon perustetyöryhmä on esittänyt Opetushallitukselle, että 1.1.2019 voimaan tulevan erityisruokavaliopalvelujen erikoisammattitutkinnon laajuus olisi 160 osaamispistettä. Asiaa on käsitelty perustetyöryhmän kokouksessa 16.8.2017. Opetushallituksen esityksen mukaan tutkinto tuottaa erittäin syvällistä, mutta toisaalta kapeahkoa erityisosaamista aikaisemman vankan työkokemuksen päälle. Tutkinnon osien työprosessit ovat pitkälti samankaltaisia ja osaamisen erikoistuminen syntyy valinnaisilla tutkinnon osilla, jotka syventävät tiettyä yritys- tai asiakaskohtaista ravitsemusosaamista. Tutkinnossa vaadittava osaaminen voitaisiin työelämän vaatimusten näkökulmasta saavuttaa 160 osaamispisteen laajuudessa.

Muiden ammatti- ja erikoisammattitutkintojen osalta Opetushallitus on esittänyt, että ammattitutkintojen laajuus olisi 150 osaamispistettä ja erikoisammattitutkintojen laajuus olisi 180 osaamispistettä.

5 § Voimaantulo

Pykälässä säädettäisiin asetuksen voimaantulosta. Ehdotetun 1 momentin mukaan asetus tulisi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2018, eli samaan aikaan kuin laki ammatillisesta koulutuksesta.

Pykälän 2–4 momentissa säädettäisiin tutkintorakenteesta poistuvien ammatillisten tutkintojen voimassaolosta ja uusien tutkintojen voimaantulosta. Tutkintojen voimassaolo ja voimaantulon ajankohdat vastaisivat pääosin asetuksessa 137/2017 säädettyä. Opetushallitus valmistelee tutkintojen perusteet porrastetusti yhteistyössä työelämän ja muiden sidosryhmien kanssa. Osa uusista tutkinnoista tulisi voimaan asetuksen voimaan tullessa ja osa tulisi voimaan 1.8.2018

tai 1.1.2019. Vastaavasti osa tutkintorakenteesta poistuvista tutkinnoista olisi voimassa asetuksen voimaantuloon saakka ja osa olisi voimassa 31.7.2018 tai 31.12.2018 saakka.

Pykälän 5 momentin mukaan ehdotetun asetuksen voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisia tutkintoja voitaisiin suorittaa 31 päivään joulukuuta 2021 saakka. Näiden tutkintojen suorittamiseksi ehdotettu määräaika vastaisi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 129 §:n siirtymäsäännöksen mukaista määräaika. Mainitun säännöksen mukaan ennen mainitun lain voimaantuloa tutkinnon suorittamisen aloittaneella opiskelijalla sekä sellaisella ammatti- ja erikoisammattitutkinnon suorittajalla, joka on aloittanut tutkinnon suorittamisen ammatillisesta koulutuksesta annetun lain voimaantulon jälkeen vanhojen tutkinnon perusteiden mukaisesti, on oikeus suorittaa tutkinto kumottujen ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain (630/1998) ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998) nojalla määrättyjen perusteiden mukaisesti 31 päivään joulukuuta 2021.

Voimassa oleva ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteesta annettu asetus (835/2014) kumoutuu ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain kumoutuessa.

Asetuksen liite

Asetuksen liitteessä lueteltaisiin kaikki ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteeseen kuuluvat ammatilliset tutkinnot. Koska ammatillisten tutkintojen sijoittumisesta koulutusaloille luovutaan, ehdotetaan tutkinnot lueteltavaksi aakkosjärjestyksessä siten, että liitteen 1 luvussa lueteltaisiin ammatilliset perustutkinnot, luvussa 2 ammattitutkinnot ja luvussa 3 erikoisammattitutkinnot. Liitteessä ei nykytilasta poiketen enää säädettäisi myöskään ammatillisten perustutkintojen osaamisaloja. Jatkossa Opetushallitus määräisi ammatillisten perustutkintojen osaamisalat tutkinnon perusteissa vastaavasti kuin ammattitutkintojen ja erikoisammattitutkintojen osaamisalat jo nykyisin.

Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksen 137/2017 mukaisesti kuvallisen ilmaisun perustutkinnon osaaminen yhdistetään media-alan perustutkintoon 1.8.2018 lukien. Kuvallisen ilmaisun perustutkinto poistuu tutkintorakenteesta 31.7.2018. Muutos perustui työelämän ohjausryhmän syksyllä 2016 antamaan ehdotukseen uudesta ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteesta. Ohjausryhmän luovuttamassa väliraportissa ei tehty esitystä media-alan perustutkinnon nimen muuttamisesta. Opetus- ja kulttuuriministeriön sekä kuvataidealan edustajan välisten helmikuussa 2017 käytyjen keskustelujen perusteella päädyttiin ratkaisuun, jonka mukaan kuvallisen ilmaisun käsite sisällytetään uuden, yhdistetyn tutkinnon nimeen. Kuvallisen ilmaisun perustutkinnon perustetyöryhmässä on käsitelty uuden tutkinnon nimeä. Perustetyöryhmässä esitettiin kolme vaihtoehtoista nimeä; media-alan ja kuvallisen ilmaisun perustutkinto, media-alan ja kuvallisen viestinnän perustutkinto sekä median ja kuvan perustutkinto. Perustetyöryhmä ei päässyt tutkinnon nimestä yksimielisyyteen, eikä se siten tehnyt ehdotusta uuden tutkinnon nimeksi. Perustetyöryhmässä esillä olleista vaihtoehdoista Opetushallitus esitti tutkinnon nimeksi median ja kuvan perustutkinto.

Media-alan perustutkinnon nimi ehdotetaan muutettavaksi media-alan ja kuvallisen ilmaisun perustutkinnoksi, jolloin tutkinnon nimessä tulisi otetuksi huomioon media-alan perustutkintoon yhdistyvä kuvallisen ilmaisun perustutkinto. Ehdotettu nimi ottaisi huomioon molemmat alat ja mahdollistaisi media-alaa pienemmän kuvataidealan osaamisen näkymisen tutkintorakenteessa jatkossakin. Tutkintojen yhdistyessä molemmat alat hyötyvät uuden tutkinnon laaja-alaisuudesta esimerkiksi valinnaisten tutkinnon osien valinnanmahdollisuuksien kasvaessa, joten tutkinnon nimessä näkyisivät myös uuden tutkinnon laaja-alaiset ja monipuoliset mahdollisuudet osaamisen kehittämiseen. Muutos ehdotetaan tulemaan voimaan 1.8.2018 lukien, joten media-alan perustutkinto poistuisi tutkintorakenteesta 31.7.2018.

Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksen 137/2017 mukaisesti ajoneuvonosturinkuljettajan ammattitutkinnon osaaminen yhdistetään nykyiseen talonrakennusalan ammattitutkintoon 1.1.2019 lukien. Rakennusliiton, INFRA ry:n ja Talonrakennusteollisuus ry:n opetus- ja kulttuuriministeriölle 18.9.2017 antaman esityksen perusteella ehdotetaan kuitenkin, että *ajoneuvonosturinkuljettajan ammattitutkinnon* osaaminen yhdistettäisiin *maanrakennusalan ammattitutkintoon*. Ajoneuvonosturinkuljettajan ammattitutkinnon osaamisen yhdistäminen talonrakennusalan ammattitutkinnon sijasta maanrakennusalan ammattitutkintoon olisi perusteltua, koska ajoneuvonosturinkuljettajan ammattitutkinnossa vaadittava ammattitaito kehittyy suurelta osin maanrakennusalan mukaisissa tehtävissä. Maanrakennusalan ammattitutkintoon nykyisin kuuluvat tutkinnon eri osat (mm. maanrakennuskoneiden käyttö, kuljetusalan perustason pätevyys, liikennealueiden koneilla tehtävät työt) mahdollistavat myös osaamisen hankkimisen muun kuljetuskaluston käytön osalta. Esitystä on käsitelty kirjallisesti työelämän ohjausryhmässä syyskuussa 2017. Työelämän ohjausryhmä puolsi ehdotettua muutosta. Ajoneuvonosturinkuljettajan ammattitutkinnon osaaminen ehdotetaan yhdistettäväksi maanrakennusalan ammattitutkintoon 1.1.2019 lukien. Ajoneuvonosturinkuljettajan ammattitutkinto poistuisi siten tutkintorakenteesta aiemmin säädetyllä tavalla 31.12.2018.

Muilta osin asetuksen liitteessä säädettyjen tutkintojen nimet ja määrä vastaisivat voimassa olevan tutkintorakenneasetuksen liitteessä säädettyä, lukuun ottamatta niitä tutkintoja, jotka ovat poistuneet tai poistuvat tutkintorakenteesta ennen ehdotetun asetuksen voimaantuloa. Voimassa olevan tutkintorakenneasetuksen liitettä on muutettu viimeksi 8.2.2017 annetulla opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella 137/2017 siten, että siinä on tullut otetuksi huomioon työelämän ohjausryhmän 9.8.2016 antama ehdotus uusista ja uudistuvista tutkinnoista sekä tutkintorakenteesta poistuvista tutkinnoista.

Ehdotetun 4 §:n mukaisesti asetuksen liitteessä määriteltäisiin jatkossa myös kunkin uuden ammattitutkinnon ja erikoisammattitutkinnon laajuudet osaamispisteinä tutkintojen nimien yhteydessä. Ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteesta poistuville ammatti- ja erikoisammattitutkinnoille ei määriteltäisi osaamispisteitä asetuksen liitteessä. Ammatti- ja erikoisammattitutkintoihin on tarkoitus lisätä osaamispisteet sitä mukaa, kun tutkinnot uudistuvat ja uudet tutkinnon perusteet tulevat voimaan.

5 Esityksen vaikutukset

Asetusehdotuksella ei merkittäviä taloudellisia tai muita vaikutuksia.

Ehdotetulla asetuksella selkeytettäisiin ammatillisen koulutuksen tutkintorakennetta koskevaa sääntelyä. Tutkintojen koulutusaloittaisesta jaottelusta ja ammatillisten perustutkintojen osaamisaloista säättämisestä luopuminen mahdollistaisi nopeamman ja joustavamman tutkintojen uudistamisen ja päivittämisen ja siten nykyistä nopeamman ja joustavamman reagoinnin työelämän muuttuviin osaamistarpeisiin. Luopuminen tutkintojen jaottelusta koulutusaloittain asetuksen liitteessä sujuvoittaisi ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteen kehittämistä, kun tutkintojen ammattitaitovaatimukset pystyttäisiin määrittelemään puhtaasti työelämän tarpeista käsin, eikä niiden määrittelyä ohjaisi tutkinnon sijoittuminen tietylle koulutusosalalle.

6 Asian valmistelu

Asetusehdotus on valmisteltu ammatillisen koulutuksen kokonaisuudistuksen valmistelun yhteydessä opetus- ja kulttuuriministeriössä työelämän ohjausryhmän ehdotuksen ja Opetushallituksen esitysten pohjalta. Asetusluonnosta on käsitelty ammatillisen koulutuksen reformin

seuranta- ja projektiryhmissä. Asetusluonnos on ollut kirjallisesti lausuttavana työelämän ohjausryhmässä.

Asetusluonnoksesta pyydettiin 10.7.2017 lausunnot sidosryhmiltä laajalla jakelulla. Lausuntopyyntö lähetettiin ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjille, ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjille ja erikoisoppilaitosten ylläpitäjille. Lisäksi lausuntoa pyydettiin muun muassa ammatillisen koulutuksen eri sidosryhmiltä, asianosaisilta järjestöiltä, työmarkkinajärjestöiltä, ministeriöiltä, aluehallintovirastoilta sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilta. Lausuntoaika päättyi 11.8.2017.

Lausunnonantajat pitivät pääosin ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteen uudistamista tarpeellisenä ja hyvänä uudistuksena. Tutkintojen määrän vähentämistä sekä osaamisaloista säättämisestä luopuminen nähtiin pääasiassa kannatettavana. Lausunnoissa pidettiin myönteisenä, ettei tutkintoja enää sijoiteta tutkintorakenneasetuksessa koulutusaloittain. Myös tutkintorakenteen kehittämistä nykyistä selkeämmäksi ja joustavammaksi pidettiin hyvänä asiana. Yksittäisissä lausunnoissa oltiin huolissaan laaja-alaisten tutkintojen lisääntymisestä. Toisaalta joissakin yksittäisissä lausunnoissa pidettiin tutkintojen laaja-alaistumista hyvänä asiana. Riittävää tiedottamista muutoksista esitettiin muutamassa lausunnossa. Tiedottamista pidettiin tarpeellisenä, koska esimerkiksi tutkintojen muutosten voimaantulo eri aikoina voi aiheuttaa sekaannusta. Muutamassa lausunnossa toivottiin, että ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteen selkeyttämistä jatkettaisiin edelleen. Tätä pidettiin tärkeänä, koska työelämän osaamistarpeet muuttuvat nopeasti. Muutamat lausunnonantajat esittivät asetusehdotuksen liitteeseen vaihtoehtoisia ratkaisuja yksittäisten tutkintojen yhdistämiseen tai tutkintojen nimiin liittyen. Koska asetusehdotuksen mukaiset tutkinnot ja niiden nimet perustuvat pääosin työelämän ohjausryhmän syksyllä 2016 antamaan ehdotukseen, ei yksittäisiä tutkintoja tai niiden nimiä kuitenkaan ehdoteta lausuntopalautteen perusteella muutettavaksi.

Asetusehdotus on ollut käsiteltävänä kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa.

Asetusehdotusta ei ole tarkastettu oikeusministeriön lainvalmisteluosaston laintarkastusyksikössä laintarkastuksen kiireisen työtilanteen takia.

7 Voimaantulo

Asetus ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2018.